

Walerian Łukasiński w 200. rocznicę uwięzienia w twierdzy zamojskiej

(wrzesień 2024 – luty 2025)

Wystawa „Walerian Łukasiński – w dwusetną rocznicę uwięzienia w twierdzy zamojskiej” ze zbiorów Muzeum Zamojskiego w Zamościu, Muzeum Fortyfikacji i Broni „Arsenał” Oddział Muzeum Zamojskiego w Zamościu, Archiwum Państwowego w Zamościu, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Warszawy i Filmoteki Narodowej, upamiętnia 200. rocznicę uwięzienia mjr Waleriana Łukasińskiego (1786-1868) w twierdzy zamojskiej w 1824 roku. Prezentacja obejmuje szereg materiałów, obrazujących postać i losy mjr Łukasińskiego na tle dziejów Królestwa Polskiego w latach 20. XIX wieku oraz Zamościa - miejsca uwięzienia bohatera wystawy. Więźniów, przede wszystkim oficerów i żołnierzy skazanych na ciężkie wyroki, przetrzymywano w kazamatach fortyfikacji zamojskich i innych obiektach miasta, m.in. w Ratuszu zamojskim (od 1817 r.) i bramie Szczebrzeskiej.

Zarówno prezentowane na wystawie dokumenty archiwalne, plany, grafiki, przedstawienia malarskie, rzeźby, medale, jak i inne pamiątki, odnoszące się do osoby Waleriana Łukasińskiego, jego towarzyszy niedoli więziennej i miejsc odosobnienia, w których przebywał mjr Łukasiński, stanowią trzon ekspozycji. Osobną część wystawy stanowią dokumenty i inne materiały dotyczące upamiętnienia postaci najśłynniejszego więźnia twierdzy zamojskiej, szczególnie w Zamościu w okresie międzywojennym oraz towarzyszących im wydarzeń rocznicowych, przywołujących osobę mjr Łukasińskiego w Zamościu. W tym kontekście w ramach wystawy odwołujemy się także do motywów artystycznych (m.in. literackich i filmowych), nawiązujących do sprawy i losów Waleriana Łukasińskiego. Otwarcie wystawy towarzyszyć będzie projekcja filmu fabularnego „Księżna Łowicka” z 1932 r. w reżyserii Mieczysława Krawicza i Janusza Warneckiego, którego scenariusz, autorstwa Witolda Brumera, powstał na podstawie powieści Wacława Gąsiorowskiego, Księżna Łowicka, z 1908 r. W rolę Waleriana Łukasińskiego wcielił się w filmie Józef Węgrzyn.

Wystawa, której otwarcie w Muzeum Fortyfikacji i Broni „Arsenał” nastąpi 6 września 2024 r. o godz. 14.00, podzielona jest na trzy części, obrazujące najważniejsze zagadnienia, związane z jej tematem: Cz. I – Walerian Łukasiński – żołnierz i konspirator. Cz. II- Uwięzienie mjr Łukasińskiego. Obraz miejsc odosobnienia, aresztowani współtowarzysze. Cz. III – Upamiętnienie losów mjr Łukasińskiego.

Tekst opracował: dr Jacek Feduszka, autor scenariusza wystawy